

Грибан Надія Миколаївна,

Здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: *доцент, кандидат філол. наук Гужанова Т.С.*

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КОНСТРУЮВАННЯ

Одне із найбільш пріоритетних завдань сучасної освіти та виховання – це формування гармонійно розвиненої особистості, яка володітиме усіма ключовими компетентностями, як необхідними умовами здобуття успіху та самореалізації у житті та діяльності. Саме до них варто відносити і предметно-практичну.

Мета і завдання із формування предметно-практичної компетентності дитини старшого дошкільного віку окреслені у «Базовому компоненті дошкільної освіти», програмах: «Я у світі», «Дитина в дошкільні роки». Формування предметно-практичної компетентності передбачає формування таких умінь та навичок: виділяти форму, положення предметів, моделювати, експериментувати, порівнювати, виділяти за спільністю та різністю ознак та властивостей, здійснюючи із ними ігрові, обстежувальні, предметно-практичні дії, реалізувати творчий потенціал у процесі ліплення, малювання тощо.

Проблема формування предметно-практичної компетентності старшого дошкільника досліджувалася такими видатними психологами та педагогами, як: Л.Гарашенко, О. Літченко, О. Сорочинська та ін.

Роль засобів конструювання у питанні предметно-практичної компетентності дітей старшого дошкільного віку відзначена у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених: Н. Голоти, Р. Меренкової, Т. Пеккера.

Зважаючи на те, що старший дошкільний вік є сензитивним періодом для формування предметно-практичної компетентності дитини та через недостатню вивченість проблеми у теорії й практиці дошкільної освіти, постає завдання із формування предметно-практичної компетентності дошкільника за використання ефективних засобів, відповідних віковим та психологічним особливостям, інтересам та здібностям дітей 5-6 років. До їх числа належить конструювання.

Мета статті: проаналізувати особливості формування предметно-практичної компетентності дітей старшого дошкільного віку із використанням засобів конструювання.

Загальновідомо, що завдання із формування предметно-практичної компетентності це ознайомлення із сенсорними еталонами, формування наочних уявлень про предмети та явища дійсності, вміння розпізнавати предмет на дотик; здатність орієнтуватися у кольорах предметів; розвиток загальної моторики, інтелектуальний розвиток, розвиток дрібної моторики. Результатом формування предметно-практичної компетентності дошкільника повинно стати освоєння в навколишньому світі, оптимізація розумових здібностей, розвиток творчого потенціалу («Базовий компонент дошкільної освіти», «Дитина», «Українське дошкілля»).

Предметно-практична компетентність старшого дошкільника передбачає розвиток відчуттів і сприймань, формування уявлень про зовнішні властивості предметів: форму, колір, розмір, положення у просторі тощо.

Відповідно до «Базового компоненту дошкільної освіти» (лінія «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі») предметно-практична компетентність старшого дошкільника передбачає процес поступового накопичення інформації про якості і властивості предметів та явищ довкілля, а також відношень між ними, подальше їх упорядкування і структурування, здатність виконувати із ними різноманітні дії (ігрові, обстежувальні, трудові тощо) [1].

Старший дошкільний вік – сприятливий період для формування предметно-практичної компетентності дитини, оскільки саме у старшому

дошкільному віці зростають можливості організму, відбувається поступовий розвиток пізнавальної, мовленнєвої, соціально-психологічної сфери (спілкування з дорослими та однолітками). Дитина засвоює все більше знань про навколишній світ, у неї закріплюються сенсорні еталони, з якими вона порівнює нові предмети та їх властивості, дошкільник набуває вмінь та навичок щодо виконання трудових дій тощо.

У зв'язку із цим у дитини активізується логічне пізнання, яке прискорює накопичення нових чуттєвих даних, сприяє їх включенню до раніше створеної системи знань і досвіду [2]. В основі цього процесу лежить робота органів чуття. Відчуття дають уявлення про різноманітні властивості навколишнього середовища і допомагають формувати цілісні образи предметів. Саме предметно-практична компетентність дитини є фундаментом розумового розвитку дитини 5-6 років.

На даний вид діяльності припадають головні досягнення дитини у пізнавальному (формується уявлення про зв'язки різних сфер дійсності, образне і початки логічного мислення, сенсорні та інтелектуальні здібності) та емоційно-вольовому розвитку (окреслюються прийоми саморегуляції, самостійність поведінки, розвиваються усвідомлена дисциплінованість, ініціативність дій, здатність до спілкування, формуються почуття обов'язку, відповідальності тощо).

Із огляду на вище сказане, ефективним засобом формування предметно-практичної компетентності дитини старшого дошкільного віку є конструювання, в основі якого лежать ігрові, маніпулятивні та обстежувальні дії із предметами. Конструювання є засобом засвоєння дитиною сенсорних еталонів. Ігрова діяльність дитини у процесі предметно-практичних дій, робить його більш ефективнішим [3, с. 108].

Предметно-практична компетентність дитини 5-6 років передбачає формування та вдосконалення навичок у художній діяльності (малювання, ліплення, аплікація), у процесі моделювання, конструювання (із глини, штучних або природних матеріалів).

У процесі конструювання дитина набуває різноманітних ролей: будівельника, пожежного, продавця, це є основою до інтенсивного розвитку соціальних емоцій (симпатії, антипатії, уподобань) у старшого дошкільника. При цьому важливе значення у формуванні моральних почуттів у дітей старшого дошкільного віку мають дитячі уявлення про позитивні еталони, що надають змогу передбачати емоційні наслідки власної поведінки, завчасно переживати задоволення від схвалення або ж невдоволення від негативної оцінки у такої діяльності із елементами пошуковості й творчості.

Зокрема, використання засобів LEGO породжує передусім позитивну мотивацію дошкільника до конструювання. Ця діяльність набуває для дитини особливого значення, стаючи самим сенсом практичних конструювальних дій. Адже у процесі повторення таких дій із LEGO дошкільник здобуває належний рівень знань та уявлень про назви предметів (геометричних фігур, будинків, назви професій людей), вправляє моторику рук, розвиває швидкість у процесі виконання конструювального завдання, помічає свої помилки у процесі роботи, а також помилки однолітків, завдяки чому вдосконалюються навички практичної діяльності дитини [4, с.56].

При виконанні самостійних дій у процесі конструювання за допомогою LEGO дитина збагачує свій досвід у питанні формування уявлень про форму предметів, їх кольори, положення у просторі, розвиває моторику рук, увагу, пам'ять. Ці умови є основою інженерного мислення дитини [5, с. 14].

У процесі конструювальної діяльності дитина набуває позитивних вражень завдяки своїм досягненням та творчим здобуткам, дуже часто відтворює їх у процесі спілкування та обміну враженнями із однолітками та вихователем, завдяки чому краще запам'ятовує зміст такої діяльності.

Таким чином було з'ясовано, що предметно-практична компетентність дітей 5-6 років значною мірою визначається пізнавальним розвитком дошкільника, який виступає як спосіб пізнання навколишнього світу.

Конструювання в дошкільному віці має великий вплив та є основою пізнавальних і творчих можливостей дитини у процесі формування

предметно-практичної компетентності (у ігрових, обстежувальних та предметно-практичних діях та маніпуляційних діях із предметами).

Засоби конструювання сприяють розвитку глибших та стійкіших емоцій, пов'язаних не лише з близькими, а й з віддаленими цілями, не тільки з тими об'єктами, що дитина сприймає, а й тими, які уявляє.

Конструювальна діяльність має позитивний вплив на розвиток творчих здібностей дитини (уяви, творчого мислення), мовлення, пам'яті, уваги.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція, 2021). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiy_u%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Гаращенко Л., Літченко О. Художня праця як засіб формування предметнопрактичної компетентності у дітей дошкільного віку. Освітологічний дискус. Наукове електронне фахове видання 2019: № 3-4 (26-27) (2019) <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/639>
3. Грицкова Ю. В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання. Інноваційна педагогіка: зб. наук. праць. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 12. Т.2. С.106-109.
4. Меренкова Р. В. Формування сенсорно- пізнавальної компетентності дітей дошкільного віку засобами LEGO-конструювання. Запоріжжя, 2015. 124 с.
5. Пеккер Т. В., Голота Н. М., Терещенко О. П., Резніченко І. Ю. Програма розвитку конструктивних здібностей у дітей дошкільного віку «ЛЕГО - конструювання». К.: 2016. 22с.